

Η ΑΥΤΟΚΡΑΤΕΙΡΑ ΛΙΒΙΑ

ΚΑΙ Η ΘΥΓΑΤΗΡ ΤΟΥ ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ

Δ'.

Μετὰ ὀκταετῆ ἐν τῇ ἐξορίᾳ διαμονὴν ὁ Τιβέριος ἐπανακτάμπτει εἰς Ρώμην. Νῦν ὄφειλε ν' ἀνακτῆσθαι τὸ ἀπολεσθὲν ἔδαφος καὶ ἐξομαλύνῃ αὐτὸ ἀπὸ τῶν ἐπιπροσθούτων κωλυμάτων, καθόσον, ἂν αἱ περιστάσεις ἀπῆλλαξαν αὐτὸν τοῦ μυσταροῦ ὄντος, μεθ' οὗ εἶχεν ἐνώσει αὐτὸν τοῦ Αὐγούστου ἢ πολιτικῇ, ἂν εἶχεν ἐξωσθῆ ἢ ἐπονείδιστος Ἰουλίᾳ, παρῆσαν ὁμῶς τὰ τέκνα τῆς πληροῦντα τὴν αὐλὴν καὶ τὴν καρδίαν τοῦ Καίσαρος. Ὁ Γάιος πρῶτος καὶ εἶτα ὁ Λούκιος Καῖσαρ, ἐπίδοξοι διάδοχοι, ὁ ἀδελφὸς αὐτῶν Ἀγρίππας, μόλις δεκατετραέτης πρὸς τούτοις καὶ ἡ Ἰουλίᾳ, τῶν μητρικῶν δικαίων κληρονόμος, ἱκανοὶ πάντες οὗτοι διὰ τὸν Τιβέριον. Μῆνας τινας μετὰ τὴν ἐπάνοδον τοῦ Τιβερίου θνήσκει αἰφνης ἐν Μασσαλίᾳ, ὁ Λούκιος Καῖσαρ, ἐν ᾧ ἦν ἔτοιμος νὰ μεταβῆ εἰς τὸν ἐν Ἰσπανίᾳ στρατόν. Ὁ Τιβέριος ἀπαγγέλλει τὸν ἐπικηδεῖον, ἐκχέων εὐγλωττίας καὶ πάθους κρουνοῦς. Δακρύουσιν οἱ ἀκροώμενοι καὶ λέγουσιν: «Ὅποιον δι' αὐτὸν τραῦμα! εἴθε νὰ παραμυθῆσασιν αὐτὸν οἱ θεοί.» Παρέρχεται ἔτος ἐν καὶ ἔμισυ καὶ ὁ Γάιος, ὁ τῶν τριῶν ἀδελφῶν πρεσβύτατος, ἐκπνέει ἐν Λυκίᾳ. Ν' ἀποδώσῃ τις εἰς τὴν Λιβίαν καὶ τὸν Τιβέριον τὴν εὐθύνην τῶν δύο τούτων θανάτων, ὧν ὁ εἰς συνέβη ἐν Γαλατίᾳ, ὁ δὲ ἕτερος ἐν τινὶ ἄκρᾳ τῆς Ἀνατολῆς, κατὰ τρόπον ἀπόλυτον βεβαίως δυσχερές· ἀλλὰ τίς δύναται νὰ διαγνώσῃ πάντοτε τοῦ δηλητηρίου τὰ μυστηριώδη ἀποτελέσματα; ὁ δὲ χρόνος καὶ ὁ χῶρος εἶνε κωλύματα ἀνυπέρβλητα εἰς τὴν ἀποτελεσματικότητα αὐτοῦ; Ἡ διπλῆ αὕτη καταστροφὴ συμπίπτει μετὰ τῆς ἐκ Ρόδου ἐπιστροφῆς τοῦ Τιβερίου, καί, λέγει ὁ ἱστορικὸς Δίων ὁ Κάσιος ἀῆρκει τοῦτο ἵνα γεννήσῃ τὴν ὑπόνοιαν ὅτι ἡ Λιβία δὲν ἦτο ξένη πρὸς αὐτήν». Ὑπελείπετο ὁ Ἀγρίππας, πρίγκιψ δεκαοκταέτης, ἀκόλαστος τὰ ἦθη καὶ τὴν γλῶσσαν, νεανίας σπιθαμῶδες, ἐκδεδητημένος, ἠράκλειον ἔχων τὴν Ρώμην καὶ μέτροιον τὸν νοῦν, κτηνώδης ἐν ταῖς ὀρέξεσι καὶ τῇ ὀργῇ, οὐδὲ τὴν αὐτοκράτειραν εὐλα-

¹ Συνέχεια ἴδε φυλλάδ. 3.

βούμενος, ἦν ἐλοιδόρει πάντοτε, οὐδέ τὸν Αὐγούστον, οὐ ἢ φειδῶ ἀντετίθετο εἰς τὰς ἀσώτους αὐτοῦ ἕξεις καὶ ὃν ἐμέμφετο ὡς κατακρατοῦντα τὴν πατρικὴν αὐτοῦ περιουσίαν. Δὲν εἶχε διαπράξει ἔγκλημα, ἀλλ' εἰ τρόποι αὐτοῦ προσέβαλλον τοῦ οἴκου τὴν εὐπρέπειαν. Προσθήθη αὐτῷ σχέδιον ἀποπειρας κατὰ τοῦ Αὐγούστου, ἢ μᾶλλον κατὰ τῆς Λιβίας καὶ τοῦ Τιβερίου, ἧς σκοπὸς ἦν τὸ ἀπαλλάξαι τῆς ἐξορίας τὴν μητέρα Ἰουλίαν καὶ ἀναλαβεῖν τὴν ἡγεμονίαν τῶν ἐπαναστατικῶν λεγεῶνων. Μεταξὺ τῶν εἰς τὴν μωρὰν ταύτην ἐπιχείρησιν ἐνοχοποιηθέντων ἀνευρίσκομεν καὶ τὸν ποιητὴν τῆς τέχνης τοῦ ἔρῳν, τοσοῦτον ὑπὸ τῆς Ἰουλίας ἀπολαυσθείσης, ὅστις ἀπέδιδε διὰ τοῦ δείγματος τούτου τῆς εἰς τὴν δέσποιναν ἀφοσιώσεως ὅσα παρ' αὐτῆς εἶχε δεχθῆ εὐεργετήματα. Ἐξωσθεὶς ἄκριτος τῆς Ρώμης, εὐτυχῆς δὲ ὅτι τὴν ζωὴν διέσωσεν, ὁ Ὀβίδιος ἀπῆλθε πρὸς τὰς ἀκτὰς τοῦ Εὐξείνου, ἵνα ὑπὸ οὐρανὸν ἀνεπιεικῆ ἀναλογιζῆται τὴν οἰκτρὰν τύχην τῶν ἀσθενῶν, ὅταν ἐπεμβαίνωσιν εἰς τὰς οἰκογενειακὰς τῶν ἰσχυρῶν σκευωρίας. Τὸν δὲ Ἀγρίππαν καὶ τὴν ἀδελφὴν τοῦ Ἰουλίαν ἐπληξε θέσπισμα τῆς Συγκλήτου. Καὶ ἰδοὺ, οὐδὲ σταγῶν ἐν Ρώμῃ ἐναπέμεινεν ἐξ ὅλου τοῦ ἰουλιανοῦ αἵματος, ὅπερ πρόωριστο νὰ συνεχίσῃ τοῦ Αὐγούστου τὴν ζωὴν ! Ἐν Πανταταρίᾳ ἡ μήτηρ, ἐν Πλανεζία ὁ υἱός, ἐν Τριμέρει ἡ θυγάτηρ !

Ἡ Λιβία ἠδύνατο ἐπὶ τέλους ν' ἀναπνεύσῃ. Ἐκ τῶν τριῶν γυναικῶν, ὧν ἐφοβείτο τὴν ἐπιρροήν, οὐδεμία ὑπελείπετο. Ἡ Ὀκταβία εἶχεν ἀποθάνει πρὸ πολλοῦ, ἡ Σκριβωνία μετὰ τῆς Ἰουλίας ἐτήκοντο ἐν τῇ ἐξορίᾳ, τὰ τέκνα τῶν εἶχον ἀπομακρυνθῆ, τίς ἠδύνατο ἤδη νὰ ἐπισκιάσῃ τὸν ἀστέρα τῆς ; Παρ' αὐτῆς ὁ Τιβέριος καθοδηγούμενος καὶ βοηθούμενος ἐχώρει ἡσύχῳ, ἀλλ' ἀσφαλεῖ τῷ βήματι πρὸς τὴν αὐτοκρατορίαν. Ἐβλεπεν τοῦ λοιποῦ τὸ πεπρωμένον αὐτῆς ἀδιαρρήκτως συνδεδεμένον πρὸς τὸ τοῦ υἱοῦ καὶ τόσον ἠσθάνετο ἑαυτὴν ἰσχυράν, ὥστε καὶ δείγματα ἐπιεικειᾶς πρὸς τὰ θύματα αὐτῆς νὰ παρέχῃ δὲν ἐδίσταζε. Ἡ κόρη τῆς Ἰουλίας ἐδέχετο τῆς αὐτοκρατείας βοηθήματα, ὁ δὲ λαὸς ἐζύμνει τὴν μεγαλοφυχίαν τῆς Λιβίας. Ὁ Αὐγούστος ἔστρεψε πᾶσαν πρὸς τὸν Τιβέριον τὴν στοργὴν αὐτοῦ καὶ τὴν εὐνοίαν, ἐν μέσῳ δὲ τοσοῦτων καταστροφῶν μόνη αὐτῷ παραμυθία ἐναπέμεινεν ἡ χαρὰ τοῦ ὅτι ἠδύνατο, πρὶν ἀποθάνῃ, νὰ παραδώσῃ τοῦ κράτους τὰς ἡνίας εἰς τὰς χεῖρας ἀνδρὸς τοσοῦτον ἐν ταῖς μάχαις καὶ τῇ διοικήσει διαπρέψαντος. Τὸ τέρμα τοῦ προαισθανόμενος, ἀπεχώρει ὁσημέραι πλειότερον ἐκ τῶν πραγμάτων. Ἡ ψυχρὰ Λιβία δὲν ἐθεώρει πλέον ἀναγκαίαν τὴν χρῆσιν τῶν δόλων καὶ τῆς πανουργίας διὰ τὴν

πλήρωσιν τῶν πόθων τῆς. Ὑπὸ τῆς λύπης καὶ τοῦ καμᾶτου συντετριμμένος καὶ στένων ὑπὸ τὸ ἄγχθος τῶν ἐτῶν, τῶν συμφορῶν τοῦ οἴκου καὶ ἄλλων πολιτικῶν δυσχερειῶν, ἦν ἤδη εἰς τὴν διάκρισιν τῶν περὶ αὐτόν. Ἡ Λιβία ἐπεδείξατο ἔκτακτον πνεύματος δεξιότητα κυβερνώσα τὴν γερουσιαστικὴν ταύτην ἀδυναμίαν καὶ τολμηρῶς αὐτὴν ἐκμεταλλευομένη, ἀφ' οὗ τόσῳ ἐπιπόνως εἶχεν ἐπιδιώξει τοὺς εὐνοϊκοὺς τούτους καιροὺς αἱ πρεσβυτικάι τοῦ καίσαρος παραφοραί, αἵτινες ἄνευ αὐτῆς ἄνευ συνεπειᾶς θὰ παρήρχοντο, μετεβάλλοντο δι' αὐτῆς εἰς σπουδαίας ἀποφάσεις, εἰς θεσπίσματα ἐξουσίας ἢ θανάτου. Ὁ Αὐγούστος ὑπὸ τὸ κράτος τῆς πρώτης προσβολῆς ἀποσύρεται εἰς τὰ ἔνδον τοῦ ἀνακτόρου βυθιζόμενος εἰς τὴν θλίψιν καὶ τὴν μόνωσιν, ἡ δὲ Λιβία χρησιμοποιοεῖ ὑπὲρ αὐτῆς τὴν τοιαύτην κατάστασιν ἐνεργοῦσα οὕτως, ὥστε ὁ γηραιὸς αὐτοκράτωρ ἀνανήφων ἐκ τῆς κρίσεως, εὕρισκται ἐνώπιον τετελεσμένων γεγονότων.

Διετέλεσεν ἄχρι τέλους ὁ Αὐγούστος εἰς τὴν ἐπιρροὴν ταύτην ὑποταγμένος; Ἀφ' οὗ τόσαῦτα διέπραξεν ἐν τῇ νεότητι αὐτοῦ αὐθόρμητος ἐγκλήματα, ἠνέχθη ἄνευ τύψεως πάνθ' ὅσα βραδύτερον ἐν ὀνόματι αὐτοῦ διεπράχθησαν; Ἄνευ τύψεων ἴσως, ἀλλ' ἀταράχως οὐχί· ἄλλως ὁ Τάκιτος δὲν θὰ ἔγραφε τὰς ἀκολουθοῦσας γραμμάς: «Τῆς ὑγείας τοῦ Αὐγούστου ἐπὶ τὰ χεῖρω τρεπομένης, πολλοὶ ὑπέπτευσαν ἀπόπειράν τινά τῆς συζύγου κατ' αὐτοῦ. Ἐθρουλιέτο, τῷ ὄντι ὅτι πρό τινων μηνῶν ὁ Αὐγούστος ἐν συνεννοήσει μετ' ἐπισήμων προσώπων καὶ ὑπὸ τοῦ Φαβίου Μαξίμου μόνον συνοδευόμενος, εἶχε μεταβῆ εἰς Πλανεζίαν, ἵνα τὸν Πόστουμον Ἀγρίππαν ἐπισκεφθῆ. Ἐν τῇ συνεντεύξει ταύτῃ ὁ αὐτοκράτωρ λέγεται ἀφθονὰ χύσας δάκρυα καὶ δείγματα παρασχὼν στοργῆς καὶ συγκινήσεως ἱκανὰ ἵνα ἐμπνεύσωσιν ἐλπίδας εἰς πρῶτον ἐπ' ἀνοδὸν τοῦ νεαροῦ πρίγκιπος εἰς τὸν τοῦ πάππου οἶκον. Τὸ μυστικὸν εἶχε μεταδώσει ὁ Φάβιος τῇ συζύγῳ αὐτοῦ Μαρκίᾳ, ἣτις ἔσπευσε ν' ἀνακοινώσῃ ταῦτο τῇ Λιβίᾳ. Ὁ αὐτοκράτωρ ἐνόησε τὸ πρᾶγμα, ὅτε δὲ μετὰ μικρὸν ἀπέθανεν ὁ Μαξίμος αὐτοκτονήσας, ἠκούσθη κατὰ τὴν κηδείαν αὐτοῦ ἡ Μαρκία μεμφομένη ἑαυτῆς ἐν ὀλοφυρμοῖς ὅτι ἐγένετο τοῦ θανάτου τοῦ ἑαυτῆς συζύγου ἢ παραίτιος!» Ὅπως δὲ ποτε ὑπὸ τῆς Λιβίας διὰ ταχυδρόμου ἀνακληθεὶς ὁ Τιβέριος, ἐπανέκαμψεν ἐν πάσῃ σπουδῇ ἐξ Ἰλλυρίας. Ἀγνωστον ἂν εὔρε ζῶντα ἢ νεκρὸν τὸν Αὐγούστον, καθόσον ἡ Λιβία εἶχε δι' ἰσχυρῶν δυνάμεων στρατοῦ ἀποκλείσει τοῦ ἀνακτόρου τὰς εἰσόδους καὶ τὰς περὶ αὐτὸ ὁδοὺς· εἰδήσεις μετεδίδοντα ἔστιν ὅτι περὶ τοῦ ἀσθενοῦς καὶ εἶτα, ληφθέντων πάντων τῶν τῆς ἀσφαλείας μέτρων, ἀνηγγέλθη ταῦτοχρόνως

ὁ τε θάνατος τοῦ Αὐγούστου καὶ τοῦ Τιβερίου ἢ εἰς τὸν θρόνον τῆς αὐτοκρατορίας ἀνάρρησις. Δίων ὁ Κάσσιος ἀφηγεῖται ἐπ' ἴσης τὸ θρύ-
λημα καὶ ὁμιλῶν περὶ τῆς ἀσθενείας ταύτης τοῦ αὐτοκράτορος, πέντε
καὶ ἑβδομήκοντα ἀριθμοῦντος ἔτη, καὶ τῆς ἐν Νόλα τελευτῆς αὐτοῦ,
ἐπιλέγει ἀντὶ τῆς περιστάσεως ταύτης ὑπόνοιαι ἠγέρθησαν κατὰ τῆς Λι-
βίας. Μαθοῦσα αὕτη μυστικὴν τινα εἰς τὴν νῆσον Πλανεζίαν ἐκδρομὴν
τοῦ Αὐγούστου, ὑπώπτευσεν μὴ ὁ Αὐγούστος σκοπῆν νὰ συνδιαλλαγῆ τῷ
Ἀγρίππᾳ, φαίνεται δὲ ὅτι ἐδηλητηρίασε καρπούς τινας σύκῃς, ἀφ'
ἧς ὁ Αὐγούστος ἠρέσκετο ἰδίᾳ χειρὶ αὐτοῦ νὰ συλλέγῃ. Ἀμφότεροι
ἔφαγον εἶτα ἐκ τῶν σύκων, ἡ μὲν Λιβία τοὺς ἀσινεῖς αὐτῆ λαμβά-
νουσα, τῷ δὲ συζύγῳ προσφέρουσα ὅσους εἶχε δηλητηριάσει.»

Μετὰ τὸν συγγραφέα τῶν Χρονικῶν καὶ Δίωνα τὸν Κάσσιον, ἀκού-
σωμεν ἤδη καὶ τοῦ Πλουτάρχου ἀφηγουμένου τὰ ἐξῆς : « Ὁ Φλάβιος
φίλος τῷ καίσαρι Αὐγούστῳ, ἤκουσεν αὐτοῦ ποτε μεμψιμοιροῦντος ἐπὶ
τῇ μονώσει, ἐν ἧ κατὰ τὸ γῆρας αὐτοῦ ἔζη. Οἱ δύο αὐτοῦ ἔγγονοι
Γάιος καὶ Λούκιος εἶχον ἀποθάνει, ὁ δὲ μόνος ἐπιζῶν Ἀγρίππας ὁ
Πόστουμος ἔζη προγεγραμμένος συνεπείᾳ συκοφαντικῆς κατηγορίας.
Οὕτως ὁ δύστηνος αὐτοκράτωρ περιέστη εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ προσλάβῃ
ὡς διάδοχον τὸν θετὸν υἱὸν Τιβέριον, θρηνητῶν τοῦ νομίμου ἐγγόνου τὴν
ἀπουσίαν καὶ ποθῶν ν' ἀνακαλέσῃ αὐτὸν παρ' ἑαυτῷ. Ὁ Φλάβιος
ταῦτα ἐξεμυστηρεύθη τῇ συζύγῳ, ἣτις ἔσπευσε ν' ἀνακοινώσῃ τὸ σχέ-
διον τοῦτο τῇ Λιβίᾳ, ἐφ' ᾧ ὁ Αὐγούστος πικρὰς ἤκουσε παρ' αὐτῆς
μομφάς. Πρωίαν τινά, καθ' ἣν ὁ Φλάβιος παρέστη ὡς τὸ συνήθες ἵνα
χαιρετίσῃ τὸν βασιλέα—Σοὶ εὐχομαι καὶ γὰρ εὐβουλίαν, ᾧ Φλάβιε, τῷ
ἀπήνητησεν ἐκεῖνος. Ὁ Φλάβιος ἠσθάνθη τῶν λόγων τὸ σημαινόμενον,
ἐπανελθὼν δὲ οἴκαδε, εἶπε τῇ γυναικί.— Ὁ αὐτοκράτωρ, γινώσκει ὅτι
σοὶ ἀνεκοίνωσα τὸ μυστικὸν αὐτοῦ, ἦδη δὲ οὐδὲν ἄλλο μοὶ ὑπολείπεται
ἢ νὰ φονευθῶ.— Ἀξία πάσχεις, ὑπέλαβεν ἡ γυνή. Ἀφ' ἧς ὥρας συ-
νεδέθημεν, δὲν ἐγνώρισες τὴν εἰς τὸ φλυαρεῖν κλίσιν μου καὶ δὲν ὤφει-
λες νὰ φυλάττησαι αὐτῆς ; ἀλλ' ἐν τούτοις δὲν θ' ἀποθάνῃς μόνος
καὶ λαβομένη ξιφιδίου ἔτρωσεν ἑαυτὴν θανασίμως ἐνώπιον τοῦ ἀν-
δρός». Ὁ Πλίνιος ἐγγύτερος εἰς τὰ γεγονότα, γεννηθεὶς ἐννέα μετὰ
τὸν θάνατον τοῦ Αὐγούστου, ἔτη ποιεῖται ὡσαύτως μνείαν τῆς ἐπιθυ-
μίας τοῦ Αὐγούστου ἵν' ἀνακαλέσῃ τὸν Ἀγρίππαν, τῆς πρὸς τὸν Φά-
βιον δυπιστίας, ὃν ὑπώπτευσεν ὡς προδόντα τὸ σχέδιον αὐτοῦ, τῶν φρο-
νημάτων καὶ σχεδίων τῆς Λιβίας καὶ τοῦ Τιβερίου, ὃς ἦν τὸ ἀντικεί-
μενον τῶν τελευταίων αὐτῆς μελημάτων. Ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ οὐ ἢ ἐνεργ-
γητικότης ἐξησθένηει ὁσημέραι, κατέστησε φίλον τινα κοινωνὸν τῆς λύ-

της καὶ τῶν τύψεων αὐτοῦ, ὅτι ἐμέμφατο αὐτοῦ ὡς προδόντος τὴν ἐκμυστήραυσιν, ταῦτα καὶ ἡ αὐστηροτέρα κριτικὴ οὐδὲν βλέπει τὸ κωλύον ἐν' ἀποδεχθῆ, ἐκ δὲ τούτων ἀπορρέει μόνον τὸ συμπέρασμα ὅτι ὁ τραγικὸς τοῦ Ἀγρίππα θάνατος ὑπῆρξεν ἔργον τῆς Λιβίας καὶ οὐδαμῶς τοῦ Αὐγούστου. Διαταγὴ εἶχε διαβίβασθῆ ἐκ τῶν προτέρων ἵνα ἡ κεφαλὴ τοῦ Ἀγρίππα ἀποκοπῆ ἅμα τῇ εἰς Πλανεζίαν ἀφίξει τῆς περὶ τοῦ θανάτου τοῦ αὐτοκράτορος εἰδήσεως. Ἡ διαταγὴ ἐξετελέσθη, πλὴν οὐχὶ ἀκόπως, καθόσον ὁ νεαρὸς πρίγκιψ ἀθλητικὴν ἔχων τὴν ρώμην, ὑπερήσπισε γενναίως ἑαυτόν, καίπερ ἀνύποπτος καὶ ἀοπλος καταληφθεὶς, ἠνάγκασε δὲ τὸν στρατιωτικὸν δήμαρχον νὰ καλέσῃ εἰς βοήθειαν ἕνα τῶν εὐτολμοτάτων ἑκατοντάρχων.

Ὁ Τιβέριος ἐν ἀρχῇ ὑπεξέφυγεν πᾶσαν ἐν τῷ ἐγκλήματι τούτῳ εὐθύνην. Εἰς τὸν αὐτοπροσώπως ἐλθόντα ἵνα ἐκθέσῃ αὐτῷ τὰ γενόμενα ἑκατόνταρχον ἀπήντησε ψυχρῶς: αὐδεμίαν ἐγὼ ἐξέδωκα διαταγὴν, ὁ δὲ δράστης τοῦ ἐγκλήματος θ' ἀπολογηθῆ ἐνώπιον τῆς Συγκλήτου». Ἐσκόπει δὲ νὰ διατάξῃ ἀνακρίσεις, ἀλλὰ μετέβαλε τῶν πραγμάτων τὴν πορείαν ἢ παρέμβασιν τῆς Λιβίας καὶ τοῦ Κρίσπου Σαλλουστίου, ἀνεψιοῦ τοῦ ἱστορικοῦ. Μεμυημένος καὶ ἐν τοῖς ἐλαχίστοις τῶν τοῦ οἴκου ἀποκρύφων, λειτουργὸς τοῦ κράτους ἄνευ διακεκριμένου τίτλου ὁ Κρίσπος οὗτος διετείνετο ὅτι διεβίβασε τῷ στρατιωτικῷ δημάρχῳ διάταγμα τῆς αὐλῆς ὑπὸ τοῦ ἀποθανόντος αὐτοκράτορος ἰδιοχείρως ὑπογεγραμμένον. Μαθὼν τοῦ Τιβερίου τὴν ἀπόφασιν, ἔσπευσε πρὸς τὴν Λιβίαν ἐπικαλούμενος αὐτῆς τὴν ἐπέμβασιν πρὸς πρόληψιν τοῦ ἀτόπου τῆς δημοσιεύσεως τῶν οἰκογενειακῶν μυστηρίων, τῶν ἰδιωτικῶν σχέψεων, τῆς ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ παρασχεθείσης ὑπὸ τοῦ στρατοῦ ὑπηρεσίας, προστεθεὶς δὲ ὅτι τοιαῦτα διαδύματα ἠδύναντο νὰ μειώσωσι τὸ μοναρχικὸν ἀξίωμα καὶ ὅτι ὁ καλὸς τῆς μοναρχικῆς κυβερνήσεως ὀργανισμὸς δὲν ἐπέτρεπεν ἢ τῷ ἀνωτάτῳ μόνον ἄρχοντι τὸ ζητεῖν τὰς εὐθύνας. Ἐπὶ ταῖς παραστάσει δὲ τῆς Λιβίας, ὁ νέος αὐτοκράτωρ ἔκρινε καλὸν νὰ μὴ προδῇ περαιτέρω, ἠρκέσθη δὲ νὰ κηρύξῃ τῇ Συγκλήτῳ ὅτι ὁ Ἀγρίππας ἐθανατώθη τῇ εἰδικῇ τοῦ Αὐγούστου προσταγῇ.

Ἐκ πάντων τούτων τί ὀφείλει τις νὰ πιστεύσῃ; Ἴδού ζήτημα λεπτὸν συχνότατα ἐγειρόμενον, ὅταν μελετᾷ τις τοὺς ρωμαίους ἱστορικούς, εἴτινες τὰ πάντα ἀφηγοῦνται ἄνευ σημειώσεων οὐδὲ δικαιολογιῶν, εἰς τὴν φήμην (rumor) αὐτὰ ἀναφέροντες. Τίς δύναται ν' ἀποφανθῆ ὀριστικῶς μεταξὺ τοῦ Τακίτου, ὅστις βεβαιοῖ καὶ τοῦ Σουετονίου, ὅστις ἀρνεῖται τὰ κατὰ τὴν ὑπόθεσιν; Ὁ μόνος ἐν τισι περιστάσεσιν ὀδηγὸς εἶνε ἡ ψυχολογία, ἥτοι τῶν χαρακτήρων καὶ τῶν αἰτιῶν ἢ με-

λέτη, ἥς τὰ συμπεράσματα πιστότερον ὁδηγοῦσιν ἐν ἐλλείψει ἱστορικῆς βεβαιότητος καὶ ἀμφιγνωμίας. Τὸ τοῦ φόνου τοῦ Ἀγρίππα διατάγμα ἀπέσπασεν ἄρα ἡ Λιβία ἀπὸ τοῦ ἐν τῷ ἐπιθανατίῳ κλίνῃ κατακειμένου Αὐγούστου, στηρίζουσα καὶ ὁδηγοῦσα τὴν κλονουμένην χεῖρά του ἢ ἐχάλκευσεν αὐτὸ μετὰ τοῦ Σαλλουστίου Κρίσπου καὶ ἔπαμψεν αὐτὴ πρὸς τὸν στρατιωτικὸν δῆμαρχον ;

Τοῦτό ἐστὶ μυστήριον, ὅπερ δὲν ἐπιχειροῦμεν νὰ διαλευκάνωμεν.

Ε΄.

Διηγεῖται ὁ Πλίνιος ὅτι μικρὸν πρὸ τοῦ γάμου αὐτῆς μετὰ τοῦ Αὐγούστου ἡ Λιβία Δρουσίλα ἡρέμα ἐν ὑπαίθρῳ καθημένη εἶδεν ἄνωθεν πίπτουσαν ἐπὶ τῶν γονάτων αὐτῆς ὄρνιν πάλλευκον, ἣτις εἶχεν ἐκ φύγει ἐκ τῶν ὀνύχων ἀετοῦ. Εὐαρέστως ἐκπλαγεῖσα, ἐθαύμαζε τὸν παράδοξον οἰωνόν, ὅτε διέκρινεν ὅτι ἡ λευκὴ ὄρνις ἔφερεν εἰς τὸ ράμφος κλάδον δάφνης κόκκων μεστόν. Οἱ οἰωνοσκοποὶ ἐρωτηθέντες ἀπεφάναντο ὅτι τὸ μὲν πτηνὸν ἔπρεπε ν' ἀνατραφῆ κατ' ἰδίαν μετὰ τῶν νεοσσῶν, ὁ δὲ κλάδος νὰ φυτευθῆ ἐπιμελῶς. Ταῦτα ἐξετελέσθησαν ἐν τῇ αὐτοκρατορικῇ περιοχῇ, ἐν χώρῳ κειμένῳ ἐγγύτατα τῷ Τιβέρει, ὅστις καλεῖται ἔτι «ἀγρὸς τῶν ὀρνίθων». Ἡ δὲ δάφνη ἀνεβλάστησε θαυμασίως καὶ ἐντὸς μικροῦ δάσους κατεκάλυψε τὸν χώρον, ἐξ οὗ ὁ αὐτοκράτωρ καὶ οἱ διάδοχοι αὐτοῦ ἐπρομηθεύοντο διὰ τοὺς θριάμβους αὐτῶν δάφνας. Κατ' ἔθος ἀνεφυτεύοντο οἱ κλάδοι, οὓς οἱ αὐτοκράτορες ἔφερον εἰς χεῖρας κατὰ τὰς τελετὰς καὶ τὰ διάφορα ταῦτα στελέχη ἀπετέλεσαν ἐπ' ἴσης δάσῃ, διακρινόμενα διὰ διαφόρων ὀνομάτων τῶν αὐτοκρατόρων. Ὁ Σουετόνιος μετὰ ἡμισυ αἰῶνα ἀναφέρει μεταπλάττων τὸν μῦθον τοῦτον. Εἶχον λοιπὸν προἰμώτατα ὁμιλήσει οἱ οἰωνοσκοποὶ καὶ ἂν ἤθελον δὲ ψευσθῆ, ἡ Λιβία ἠδύνατο νὰ τοὺς ἀποδείξῃ σφαλλομένους. Ἐπὶ τοῦ κοσμοκρατορικοῦ θρόνου ἐκάθητο ὁ υἱὸς αὐτῆς καὶ τὸν θρόνον τοῦτον οὐδεμίᾳ ἄλλῃ γυνὴ συνεμερίζετο πλὴν αὐτῆς μετὰ τοῦ Τιβερίου, μὴ συνάψαντος νέον γάμον. Ποία γυνὴ θὰ ἐτόλμα τοῦ λοιποῦ νὰ τῇ διαμρισθητήσῃ τὰ πρωτεῖα ; Ὁ Αὐγούστος διὰ τῆς τῆς διαθήκης αὐτοῦ εἶχεν εἰσαγάγει αὐτὴν ἐν τῷ οἴκῳ τῶν Καισάρων. Ἦτο Ἰουλία Αὐγούστου οὐδεμίᾳ τῶν τοῦ παρελθόντος ἀνταγωνιστριῶν αὐτῆς ὑπελείπετο. Ἡ ἑτέρα Ἰουλία, ἡ ἀληθὴς Ἰουλία εἶχεν ἀποθάνει ἐν τῇ ἐξορίᾳ, ἡγεμονίς ἀξιοθρήνητος, ἣν ἡ μακρὰ σειρά τῶν κατ' αὐτῆς καὶ τοῦ γένους αὐτῆς σκευωριῶν καὶ ἐγκλημάτων τῆς ἀμειλίχτου μητρυιάς καθιστῶσι σχεδὸν ἐπιεικείας ἀξίαν καὶ πρὸς ἣν τόσα ἀτυχήματα ἠνωμένα μετὰ τοσοῦτου πνεύματος, καλλονῆς καὶ

μεγαλοπρεπείας κινούσι τὸ ἐνδιαφέρον παρὰ τὰς ἀσχημίας τῆς. Αἱ τελευταῖαι τοῦ πατρὸς αὐτῆς διαθέσεις, ἢ εἰς τὸν θρόνον ἀνάρρησις τοῦ Τιβερίου, τὸ τραγικὸν τοῦ Ἀγρίππα Ποστούμου τέρμα, τοῦ τελευταίου τῶν υἱῶν αὐτῆς, πάντα ταῦτα ἦσαν πλέον ἢ ἱκανά, ἵνα συντρίψωσιν ὑπαρξίν ἀπὸ δεκαπενταετίας ἠθικῶς τε καὶ φυσικῶς οὕτω σκληρῶς ταλαιπωρουμένης, καὶ δὲν ἔχει τις ἀνάγκην νὰ πιστεύσῃ εἰς τὸ δηλητήριον τοῦ Τιβερίου πρὸς ἐξήγησιν τοῦ οἰκτροῦ αὐτῆς τέρατος. Μῆνας τινὰς μόλις ἢ δύστηνος ἐπέζησε τῷ πατρί, ἢ δὲ θυγάτηρ αὐτῆς ἀπόκληρος ἐπ' ἴσης καὶ ἐξόριστος, ἐστέναζε τὸν ὑπόλοιπον βίον ἐν τῇ νήσῳ Τριμέρει. Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν Σκριθωνίαν, οὐδ' αὐτὴ πλέον ἦν ἐπιβλαβής. Ἐπανελθοῦσα εἰς Ρώμην, ἀφ' οὗ ἔκλεισε τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς θυγατρὸς, ἢ στωϊκὴ ματρὼνα ἔσχεν ὡς πρώτην παρηγορίαν, τὴν δίκην τοῦ ἀνεψιοῦ αὐτῆς Λίβου καὶ τὸ θέαμα τοῦ θανάτου αὐτοῦ. Ἦν ρωμαῖα τῶν παλαιῶν τῆς δημοκρατίας χρόνων, τῆς γενετεῖρας σειρᾶς καισάρων μητρός. Συμμερισθεῖσα τὸ μακρὸν τῆς θυγατρὸς αὐτῆς μαρτύριον, ἠθέλησε νὰ παραστῇ καὶ εἰς τὴν πτώσιν τοῦ ἀνεψιοῦ· ἐν ἡλικίᾳ ἐννενήκοντα ἐτῶν διατρέχει τὴν πόλιν ἰκατεύουσα· ἠδύνατό τις νὰ παρομοιάσῃ αὐτὴν πρὸς Νιόβην ὀρθίαν ἐπὶ τοῦ οὐδοῦ τῆς αὐτοκρατορίας καὶ ὀρηνοῦσαν τὴν παρὰ τοῦ Αὐγούστου γενομένην αὐτῇ ὕβριν.

Ἐν τούτοις ἡ Λιβία ἐδράξατο τῶν πραγμάτων κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτὰ διευθύνουσα. Αὐτοκράτωρ ἦν ὁ Τιβέριος, ἀλλ' αὕτη ἔμελλε τοῦ λοιποῦ νὰ ἄρξῃ. Κατὰ τὰ δύο ἔτη τῆς μετὰ τοῦ Αὐγούστου διαβιώσεως ἔσχεν εὐρεῖαν ἐν τοῖς πράγμασι μετοχὴν, ἀλλ' ἐν τούτοις εἶχεν ὄρια ἢ ἐπιρροὴ αὕτη, ἅτινα ἢ φρόνησις τοῦ κυριάρχου δὲν ἐπέτρεπε νὰ ὑπερπηδῶνται. Ὁ φραγμὸς οὗτος δὲν ἐξέλειπε νῦν ἀφ' ἑαυτοῦ, ὅτε τὴν θέσιν τοῦ Αὐγούστου κατεῖχεν ὁ υἱὸς αὐτῆς, οὗ τὴν τύχην ἐπὶ ἡμισυ αἰῶνα εἶχεν αὐτὴ διὰ τῶν ἰδίων χειρῶν δημιουργήσει, καὶ ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ ὁποίου ἠσμενίζετο νὰ μὴ βλέπῃ ἢ τὸν πρῶτον τῶν ὑπηκόων αὐτῆς; Ἡ μακρὰ πολιτικὴ πείρα, τὸ κύρος τῆς ἡλικίας αὐτῆς τῇ παρεῖχον ἀπόλυτα ἐν τῇ ἐξασκήσει τῆς ἀρχῆς δικαιώματα. Τὴν ἀνάρρησιν τοῦ Τιβερίου εἰς τὸν θρόνον ἡ Λιβία ἐθεώρει ὡς ἴδιον αὐτῆς ἔργον καὶ εἶχεν ἴσως τοὺς λόγους τῆς. Ἄν ζῶντος τοῦ Αὐγούστου ὁ Τιβέριος μετεῖχε τῆς κυβερνήσεως, διανύων τὴν μαθητείαν αὐτοῦ παρὰ τῷ καίσαρι, ἂν τόσοι νέοι πρίγκιπες, φράττοντες αὐτῷ τὴν εἰς τὸν θρόνον ἄγουσαν εἶχον ἀλληλοδιαδόχως ἐξαφανισθῇ, ὁ Μάρκελλος, ὁ Γάϊος, ὁ Λούκιος Καῖσαρ, ὁ Ἀγρίππας Ποστούμος, ὁ Γερμανικός, τοῦτο ὀφείλετο εἰς τινὰ, ὁ Τιβέριος ἐγίνωσκεν αὐτόν, ἢ δὲ συνείδησις αὐτοῦ δὲν ἔπαυε νὰ τῷ ὑπενθυμίζῃ τὰ τσαῦτα ἐγκλήματα τὰ τε-

λεσθέντα διὰ τὴν κατάκτησιν ἀρχῆς, ἧς θὰ ἐλογίζετο ἄξιος ἔνεκα τῶν ἀνδραγαθημάτων καὶ ὑπηρεσιῶν αὐτοῦ. Ἄλλὰ καὶ πόσω βαρεῖαν ἤσθάνετο τὴν ἐπ' αὐτὸν ἐπιρροὴν τῆς μητρὸς ταύτης! Ἡ τυφλὴ Σύγκλητος ὑπὸ τὰς ἐμπνεύσεις τῆς φαυλοκολακείας καὶ τῆς χαμαιζήλου μωρίας, γονυκλινῆς προσεκύνει τῆς ἡμέρας τὸ εἶδωλον. Ἡ Λιβία ἀνεκηρύχθη μήτηρ τῆς πατρίδος: *mater patriae, genitrix orbis, magna mater*, ἐτιμήθη δὲ παρασταθεῖσα ὑπὸ τὸ σχῆμα πασῶν τῶν προστατίδων θεαινῶν, ὡς Ἥρα, Κυβέλη, καὶ Δημήτηρ. Θεὰ τῆς σωτηρίας, τῆς εὐσεβείας, τῆς δικαιοσύνης, τῆς αἰδοῦς! Πρὸς καθιέρωσιν τῆς μνήμης τῆς εἰς τὸν οἶκον τῶν Ἰουλίων παραδοχῆς αὐτῆς ἔσχε βωμόν, ἐν ᾧ τὸ ὄνομά της ἐλατρεύετο καὶ ραβδούχοι δημοσίᾳ ἠκολούθουν αὐτῇ. Θαυμαστὴ ἀληθῶς ἀποβαίνει τοῦ Τιβερίου ἡ ὑπομονή, ἂν καὶ μέρος μόνον τῶν ὄσων γράφουσιν οἱ ἱστορικοὶ περὶ τῆς ὀξυθυμίας, τῶν ιδιοτροπιῶν καὶ τῶν ἀξιώσεων τῆς ὑπερτάτης δεσποίνης ἤθελέ τις πιστεύσει. Αἱ ἀπαιτήσεις αὐτῆς, παρατηρεῖ ὁ Δίων, ὑπερηκόντιζον πᾶν ὅ,τι γυνὴ ἠδύνατο νὰ τολμήσῃ· ἡξίου νὰ θεραπεύηται ὑπὸ τῆς Συγκλήτου, εἰς τὴν αὐλὴν αὐτῆς προσερχομένης· τὰ αὐτοκρατορικὰ θεσπίσματα ἔπρεπε καὶ ὑπ' αὐτῆς νὰ προσυπογράφωνται, οἱ δὲ δημόσιοι λειτουργοὶ ν' ἀναφέρωσιν αὐτῇ τὰς πληροφορίες καὶ τὰς ἐκθέσεις αὐτῶν ὡς εἰς τὸν αὐτοκράτορα· καὶ τελευταῖον, ἂν μὴ ἐν τῇ Συγκλήτῳ ταῖς δημοσίαις συνελεύσεσι καὶ τοῖς στρατοπέδοις, πανταχοῦ ἄλλοσε ἔβλεπέ τις αὐτὴν ἐμφανιζομένην καὶ κυριαρχίαν ἐνασκοῦσαν. Ἐν τοῖς ἐγκαινίοις ἀγάλματος τοῦ τεθνεῶτος αὐτῆς συζύγου ἔθετο ἐν τῇ ἀφιερωτικῇ ἐπιγραφῇ τὸ ἑαυτῆς ὄνομα ἄνωθεν τοῦ ὀνόματος τοῦ κυριαρχοῦντος αὐτοκράτορος. Ὁ Τιβέριος ἠρόεσθη νὰ μειδιάσῃ, ἀλλ' ἄλλοτε ὅταν προσῆλθεν αὐτῷ ἡ Σύγκλητος αἰτουμένη ἵνα τεθῇ τὸ πριγκιπικὸν αὐτοῦ ὄνομα ὑπὸ τὴν ἐπίκλησιν τῆς Αὐγούστας ἐν τῷ βωμῷ αὐτῆς καὶ νὰ προστεθῇ τῷ αὐτοκρατορικῷ αὐτοῦ τίτλῳ καὶ ὁ τοῦ υἱοῦ τῆς Ἰουλίας, ὁ ἄρχων ὅστις ἐφαίνετο ἀπαθῶς ἄχρι τοῦδε ἔχων, ἀνωρθώθη ἀποτόμως καὶ διὰ λόγων ψυχρῶν καὶ αὐστηρῶν ἀνεκάλεσεν εἰς τὸ πρέπον τοὺς ἄγαν ζηλωτὰς τῆς Αὐγούστας θεράποντας. Γινώσκων αὐτὸς νὰ τηρῇ τὸ μέτρον, ἀπήτει καὶ παρὰ τῶν ἄλλων τὸ αὐτὸ πρὸς τὴν μητέρα του· ἀπηχθάνετο, ἄλλως τε, τὰς πομπώδεις ματαιότητας, ἀπιστῶν καὶ ἀδιαφόρων ἔχων πρὸς πάσας τὰς οικογενειακὰς ταύτας θεοποιήσεις. «Τοῖς θεοῖς ἀνήκει τὸ ἐκδικεῖσθαι τὰς γενομένας αὐτοῖς ὕβρεις», ἀπῆντα εἰς καταμηνυτὴν καταγγέλλοντα ρωμαῖον ἱππότην ἀσεβῶς λαλήσαντα κατὰ τῆς θεότητος τοῦ Αὐγούστου. Ὁ Τιβέριος διεκρίνετο ἐπὶ πανουργίᾳ, σκεπτικότητι καὶ σχολαστικῷ πνεύματι.

χρόνον ἰκανόν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ εἶχε δεχθῆ παρὰ τῶν κατοίκων τοῦ Ἰλίου συλλυπητήριον πρεσβείαν, βεβαίως λίαν βραδύναςαν, καὶ εἶπε τοῖς ἀπεσταλμένοις ὅτι συνελυπεῖτο καὶ ἐκεῖνος αὐτοῖς ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ Ἑκτορος. Ἀπλοῦς τὰ ἤθη, τὴν κολακείαν ἀποστρεφόμενος, ἀπρηχθάνετο καὶ τὰς μέχρις ἐδάφους τῶν πολιτικῶν σωματίων ὑποκλίσεις. « Ἡ Σύγκλητος τοῦ Τιβερίου » λέγουσιν, ἡ δὲ φράσις αὕτη διπλῆν ἀποτελοῦσαν ἕβριν εἰς τε τὴν συνέλευσιν καὶ τὸν δεσπότην, εἶνε ἄδικος· ἡ σύγκλητος τοῦ Τιβερίου δὲν ἦτο προσωπικὸν τοῦ Τιβερίου δημιούργημα, ἀλλὰ τοῦ μυσταροῦ συστήματος ὅπερ ἐνεθρόνισεν ὁ Αὐγούστος καὶ ἰδίως αἱ ἀρνησικυριαί του. Ὁ Τιβέριος ἦν μέγας πολιτικός, οὐδὲν πτοούμενος ἐκ τῆς εἰς τὴν κυβέρνησιν μετοχῆς ἀνδρῶν ἐλευθέρων. Τὴν Σύγκλητον ταύτην, ἣν ἐπὶ Αὐγούστου εἶχε γνωρίσει καὶ πολὺ πρὸ τῆς ἀναρρήσεως αὐτοῦ εἶχε περιφρονήσει δὲν ἐδημιούργησεν αὐτός, ἦν δὲ τούναντίον διαρκῆς αἰτία πικριῶν καὶ ἀπογοητεύσεων τῷ Τιβερίῳ. Παρὰ τὴν ὀξυδέρκειαν αὐτῆς ἡ Λιβία ἠπατήθη ὡς πρὸς τὸν χαρακτήρα τοῦ υἱοῦ αὐτῆς. Ἐμπειρος κυβερνήτης ἐννοῶν νὰ διοικῆ ὡς ἔκρινε κάλλιον καὶ τὰς ἐπεμβάσεις ἀποστέργων, συνεβουλεύετο ἐν τούτοις αὐτήν, ἀλλ' ὁσάκις ἐθεώρει τούτο ἀναγκαῖον, ὑποδεικνύων αὐτῇ ὅτι ζητῶν ἐν εὐκαιρίᾳ τὴν γνώμην αὐτῆς, δὲν ἐνόει νὰ ἐπιτρέψῃ ἄμεσον ἐν ταῖς ὑποθέσεσιν ἀνάμιξιν. Ἀπέφευγε μάλιστα κατὰ μικρὸν τὰς ἄγαν συχνὰς σχέσεις καὶ περιέστειλε τὰς μυστικὰς συσκέψεις, αἵτινες ἠδύναντο σφαλέρως νὰ ἐμπνεύσωσιν ὑπονοίας. Μεγάλως δυσηρέσται αὐτὸν ἡ μανία τοῦ πανταχοῦ ἐπιδεικνύεσθαι. Ἐν ἀκμῇ πυρκαϊᾶς ἐκραγείσης ἐν τοῖς πέριξ τοῦ ναοῦ τῆς Ἑστίας, ὅταν ἡ Λιβία προσέτρεχεν ὑπὸ λαοῦ καὶ στρατοῦ περιστοιχουμένη, ὀδηγοῦσα καὶ προσταττούσα ὡς αὐτοκράτειρα βασιλεύουσα, ὡς θὰ ἐπραττεν ἐν καιρῷ τοῦ Αὐγούστου, ἔλαβεν αὐτὴν κατὰ μέρος καὶ προσεκάλεσεν αὐστηρῶς νὰ ἐπανακάμψῃ εἰς τὸν οἶκόν της, καθόσον δὲν ἦτο ἐκεῖ ἡ θέσις γυναικός, ἣτις περὶ ἄλλα χρεωστεῖ νὰ μεριμνᾷ· ἀλλ' ἀντέτεινεν ἐκεῖνη προσβόληθεῖσα. Μεταξὺ τῆς φιλάρχου ἡγεμονίδος καὶ τοῦ ζηλοτύπου τυράννου ἤρξατο πάλῃ ὑπόκωφος καὶ συστηματικῆ, ταύτης μὲν ἀντιπαιουμένης τὴν πραγματικὴν συμβασιλείαν, ἐκείνου δὲ ἀπαύστως αὐτὴν ἀπομακρύνοντος, ἀλλὰ καὶ εὐσεβάστως, ὡς ἀρμόζει εἰς κάλλιστον υἱὸν πρὸς τὴν τρυφερωτάτην τῶν μητέρων. Ἐκραύγαζεν ἐκεῖνη ἀπειλοῦσα τὸν υἱὸν καὶ ἑαυτὴν μεμφομένη ὅτι τοσοῦτον εἶχεν ἀγαπήσει τὸν ἀγνώμονα· ἀλλ' ἐκεῖνος σοβαρὸς καὶ ψυχρὸς ἐξηκολούθει τὸ ἔργον του, ὑπομένων μὲν ὅτι οὐδ' ἠδύνατο οὐδ' ἠθελε νὰ κωλύῃ, ἐγκαταλείπων δὲ τὴν παρωργισμένην θέττειναν νὰ ἐξαντλήται εἰς ἀκρασίας καὶ ἐξάψεις ἀπομα-

κρόνων ὁσημέραι πλειότερον αὐτὴν ἀπὸ τῆς ἐν ταῖς ὑποθέσεσι τοῦ κράτους μετοχῆς.

Οὕτω παραγκωνισμένη ἡ Λιβία μετέβαλε τὴν στάσιν. Περιορίσθη εἰς τὸν οἶκόν της, τὸ ἀνάκτορόν της ἀπέθη κέντρον συμμορίας σκευῶν καὶ τόπος συνεντεύξεως τῶν δυσηρεστημένων· παλαιὰ τῆς δημοκρατίας ἐρείπια, ἀργαὶ πολιτικαὶ καὶ παντοῖοι τυχοδιώκται πάντοθεν προσήρχοντο. Μεταξὺ τῶν ἐπαδῶν τούτων ἦν καὶ ὁ Φάβιος Γεμῖνος, τερπνὸς ἡμιλητῆς καὶ ποιητῆς διστίχων, οὐχ ἦττον δεξιὸς εἰς τὸ θέλγειν τῶν γυναικῶν τὴν καρδίαν. Ὁ φίλος οὗτος τῶν γυναικῶν ἦν κυρίως τῆς Λιβίας ὁ προστατευόμενος, ἰσχυράσσης βραδύτερον ν' ἀναδείξῃ αὐτὸν ὑπατον. Σώζονται τινὰ αὐτοῦ ἐπιγράμματα εἰς τὸν Τιβέριον, ὁ δὲ ταῦτα ἀναγινώσκων δύναται νὰ κρίνῃ μέχρι ποίου σημείου προέβαιναν ἡ κακολόγος μοχθηρία, ἣν ἐν τῷ κύκλῳ τῆς Λιβίας μετήρχοντο. Οἱ στίχοι οὗτοι οἱ ἀνωνύμως κυκλοφοροῦντες ἐνεπνέοντο ὅτε μὲν ἐκ τῶν μεταξὺ υἱοῦ καὶ μητρὸς διενέξεων, ὅτε δὲ ἐκ τῶν ἐλαττωμάτων καὶ τῆς σκληρότητος τοῦ Τιβερίου, ἄλλοι δὲ τούτων ἀντικείμενον εἶχον τὴν εἰς Ρόδον ἐξορίαν, τὴν ἐπιβληθεῖσαν αὐτῷ ὑπὸ τοῦ Λύγουστου ταπείνωσιν, τὴν οἰνοποσίαν, τὴν ὀμότητα, τὴν τραχύτητα αὐτοῦ. Αἱ δὲ κακολογίαι αὗται καὶ οἱ λίβελλοι ἐφαιδρυνον τὴν ἀγορὰν καὶ τὰς τριάδους καὶ ὁ αὐτοκράτωρ, καίτοι γινώσκων τοὺς αὐτουργοὺς καὶ τῶν πάντων ἐνήμερος, οὔτε κατεδίωκεν οὔτε ἐκόλυεν αὐτά. Διότι κατὰ βάθος ὁ Τιβέριος ἦν χρηστότερος παρ' ὅσον παριστάνεται· περὶ αὐτοῦ ἠδύνατο νὰ λεχθῆ ὅ,τι ὁ Κουζῆν ἔλεγε περὶ Ναπολέοντος Γ'. «Ἦτο ἀγαθὸς τύραννος» ὡς ἄνθρωπος καὶ ὡς δεσπότης ὑπομιμνήσκει Λουδοβίκον τὸν ΙΔ', δῆσιππος, κρυφίνους, οἰλύποπτος ἀστὸς μᾶλλον ἢ βασιλεύς, ἐν παντί καὶ πάντοτε συνετὸς καὶ πικροῦργος.

Ὁ Τακίτος εἶνε ἄγαν εἰς τὰς κρίσεις αὐτοῦ αὐστηρὸς. Ἡ μανία τοῦ θαυμάζειν ἐν παντί τοὺς ἀρχαίους συγγραφεῖς ζῆμιοὶ τὰ κλασικὰ γράμματα, καθόσον ὅταν βραδύτερον τὸ χειραφετηθὲν ἡμῶν πνεῦμα συμπαραβάλλῃ τὰς κρίσεις αὐτῶν ἐνεπνεύσθη ἐκ τῆς τοιαύτης μελέτης, ἀγανακτεῖ ἀναλογιζόμενον τὰς προλήψεις, δι' ὧν ἐξετράφη. Ἐγείρεται τότε ὡς κριτῆς ἀπόλυτος καὶ ἀποκλείει πάσῃ τῆς ἀρχαιότητος κληρονομίαν, εἴτε ἀγαθὴν, εἴτε μὴ. Καὶ παρὰ τῷ Τακίτῳ θεὸν νὰ διακρίνωνται τὰ πράγματα. Ἐπαινετὴ εἶνε ἡ χρονολογικὴ αὐτοῦ ἀκρίβεια, ἡ ζωηρότης, αἱ βαθεῖαι κρίσεις, αἱ γενικαὶ θεωρίαι, αἱ εἰκόνες, ἀλλὰ προκαιμένου περὶ τῆς ἱστορικῆς αὐτοῦ ἀμεροληψίας, ἄλλως ἔχει τὸ πρᾶγμα. Εἶνε ἀπαράμιλλος ἀνεκδότων συλλογεὺς ὁ Σουετόνιος, ἀκριβοῦς βιογράφος, ἀλλ' ἵνα κληθῆ ἱστορικὸς, ἀπῆταιτο νὰ εὐμοιρῆ

ἀκτίνων τινῶν τῆς δημιουργικῆς ἐκείνης ἰκανότητος, τοῦ καλλιτεχνικοῦ πνεύματος, ὧν ἀφθόνως μετέχει ὁ Τάκιτος. Ἀλλὰ πῶς νὰ ἀντιστῇ ὁ μέγας τῶν Χρονικῶν συγγραφεὺς εἰς τὰς ἐμπνεύσεις τῆς ὀργῆς αὐτοῦ ; Μῖσος ἐκδικήσεως διήκει ἐν τῷ ἔργῳ του, εὐχερῶς αὐτὸν παρασύρον ἵνα βλέπῃ πανταχοῦ τὸ φρικαλέον καὶ πιστεύῃ τὰ ἀπίστευτα. Ὄταν ὁ Τάκιτος συγκινηθῇ, μὴ διακόπτετε τὴν ἀνάγνωσιν διὰ τὴν κρίσιν, καθόσον, ἐν δοθῇ ὑμῖν καιρὸς πρὸς σκέψιν, θὰ εὕρητε αὐτὸν σφαλόμενον. Ρήτωρ, ποιητής, ἱστορικὸς ἀποτελεῖ μόνος ὀλόκληρον φιλολογίαν. Τὰ πάντα περιγράφει, τὰς τοῦ παρελθόντος παραδόσεις, τὰς τάσεις τοῦ παρόντος, τὴν ἀναμορφωτικὴν κίνησιν, ἣτις καταλαμβάνει τὴν τε γλῶσσαν καὶ τὰ πνεύματα. Ἡ μεγαλοφυΐα του ὑπὸ τῆς ἐλευθερίας θερμαινομένη ἀνατινάσσεται καὶ σκιρτᾷ ὡς νεαρὸς ταῦρος· συντρίβει πάντα ζυγόν, καὶ τὸν τῆς γλώσσης αὐτῆς κατακερματίζει ὑπὸ τὴν σφύραν του τὰς κικερωνεῖους περιόδους, καὶ ἐπειδὴ τὰ συντρίμματα εἶνε φύραμα καλόν, ἀναπλάττει αὐτὰ ἐν τῇ πεπυκνωμένῃ φράσει του, τῇ εἰκονικῇ, τῇ ἀρχαϊκῇ ἄμα καὶ νεωτεριζούσῃ. Ὁ ἀναγνώστης ὑπὸ τὸ κράτος τῆς γοητείας λησμονεῖ συνήθως νὰ ἐρευνήσῃ ὅποια ἐνυπάρχει ἀλήθεια ἐντὸς τῆς τῶσαύτης μεγαλοφυΐας καὶ τοῦ τσοῦτου μίσους, ἐξ ὧν ἡ ἱστορία αὕτη ἀπετελέσθη. Τὸ ζήτημα τοῦτο διεφώτισαν οἱ ἄγγλοι καὶ γερμανοὶ κριτικοί, οἱ δὲ γάλλοι ἠρακέσθησαν εἰς τὴν ἀπόλαυσιν τῆς μεγαλοπρεποῦς ἀφηγήσεως. Ἐν τούτοις ὁ Μονταίγιος εἶχεν ἀπὸ τοῦ 1569 διακρίνει τι ἐκ τῆς ἀληθείας ταύτης. Πολὺ πρὸ τοῦ Καρόλου Μεριβάλ, τοῦ Κροῦγε, τοῦ Σίβερ καὶ τοῦ Οὐίλιαμ Ἰννε ὁ συγγραφεὺς τῶν Δοκιμίων ἐπελάθετο τοῦ θέματος τῆς ἱστορικῆς ἀληθείας παρὰ τῷ Τακίτῳ καὶ ἐξήνεγκε γνώμας ὑπὸ τῶν ἀνωτέρω ἐρευνητῶν κυρωθείσας. Τὸ αὐτὸ ἠδύνατο νὰ λεχθῇ καὶ περὶ τῆς ψυχολογικῆς τοῦ Τακίτου ἐπιστήμης. Ἡ ψυχολογία δεῖται ἀνεξαρτήτου πνεύματος. Ὁ Σαιξπῆρος καὶ ὁ Μολιέρος εἰσὶν ἀληθεῖς τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς γινῶσται καὶ μελετηταί. Ὁ Τάκιτος ὁδηγὸν ἔχει τὴν ἀγανάκτησιν αὐτοῦ, ὑπὸ τὸ πρίσμα ταύτης τὰ πάντα διαβλέπων. Εἶνε Ἰουβενάλης τοῦ πεζοῦ λόγου, αὐτὸς ἢ ὡς ἔμβλημα ἔχων τὸ *sine ira et studio*. Ἐλθωμεν ἤδη εἰς τὸ κεφάλαιον τῶν ἀντιφάσεων. Πῶς συμβιβάζονται αἱ τερατώδεις ἐν Καπραία ἀκολασίαι πρὸς αὐτοῦ τοῦτου τοῦ Τακίτου τὴν διήγησιν περὶ τοῦ βίου καὶ τῶν ἠθῶν τοῦ Τιβερίου ἀκμέμπτων μέχρι τοῦ 56 ἔτους ; Ἐγνωσταί εἰσι τοῦ Αὐγούστου αἱ παλλακαὶ καὶ αἱ ἐκ τῆς ἐλευθεριότητος αὐτοῦ συντηρούμεναι γυναῖκες. Ὁ Τιβέριος οὐδεμίαν εἶχεν εὐνοουμένην ἢ ἐγίνωσκε ν' ἀποκρύπτῃ αὐτάς, καθόσον οὐδεμιᾶς τὸ ὄνομα διέσωσεν ἡ ἱστορία, ἡ μόνη δὲ

γυνή, ἣτις ἤσκησεν ἐπ' αὐτοῦ ἐπιρροήν τινα ἦν ἡ Λιβία. Πλὴν τούτου ὁ Τιβέριος ἔζησε μέχρι βαθέος γήρατος καὶ—κατὰ τὸν Τάκιτον πάντοτε—ἀπήλαυεν ἀμεταπτώτου ὑγείας, πρᾶγμα βεβαίως περιεργότατον εἰς γέροντα διάγοντα τὸν ἐν Καπραία βίον. Τῆς διαφθορᾶς τῶν ἠθῶν καὶ τοῦ ἐκφυλισμοῦ τῶν συνειδήσεων δὲν ὑπῆρξεν αἰτία ὁ Τιβέριος. Τὴν κοινωνίαν ταύτην, ἣτις τὸ τρέμειν ἐνώπιον τοῦ ἄρχοντος ὑπελάμβανεν ὡς ἀρχὴν τῆς σωφροσύνης, παρ' ἣ ἡ δουλοπρέπεια, καρπὸς τῆς μακρᾶς τρομοκρατίας τῆς ἐποχῆς τῶν προγραφῶν, ἤμιλλετο πρὸς τὴν ἀπληστον τῶν ἀπολαύσεων δίψαν, ὁ Τιβέριος παρέλαθεν ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ Αὐγούστου καὶ θὰ ἐμανθάνομεν ἴσως παρὰ τοῦ Πλουτάρχου ὑποίαν ἡ τοιαύτη κληρονομία ἐνέπνεεν αὐτῷ ἀπογοήτευσιν, ἂν μὴ ἐξηρανίζετο δυστυχῶς τοῦ Πλουτάρχου ἡ μαρτυρία. Οὔτε τοῦ Αὐγούστου οὔτε τοῦ Τιβερίου οἱ βίοι διεσώθησαν ἡμῖν, ζημίαι ἀνυπολόγιστος, καθόσον ὁ Πλουτάρχος εἶδε τὴν τέχνην τοῦ ἀναγινώσκειν ἐν ταῖς ψυχαῖς καὶ ἐν φαίνηται ἄγαν ἐνίοτε πικρὸς, κατέχει ὁμῶς τὸ μυστήριον τοῦ ἀναλύειν τὴν καρδίαν.

Ἡ ἐν Καμπανίᾳ ὑπεκρὰ ἠδυσπάθεια, ἡ νῆσος ἐκείνη τῆς Καπραίας εἰς ἄντρον τῆς Ἀφροδίτης μεταβεβλημένη δύναται νὰ συμβεβασθῇ πρὸς τὴν ἐκουσίαν ἐξουσίαν ἀνδρὸς ἐκ νεότητος εἰς τὴν ἡσυχίαν ῥέποντος καὶ ὅστις ἄλλοτε ἐν τῇ ἀκμῇ τῶν ἐλπίδων καὶ τῶν τιμῶν αὐθόρμητος ἀπεσύρετο εἰς Ῥόδον; Εἶνε ἀληθές ὅτι εἶχε πολλὰς ἀφορμὰς ὅπως ἀπομακρυνθῇ τῆς Ῥώμης, ἀφορμὰς προκαλοῦσας τῶν μεγάλων ἀνδρῶν τὴν ἀπογοήτευσιν ὡς καὶ ἄλλας προσωπικάς. Ἡ ἐξουσία δι' ἧς περιεβάλλετο ἐπέζηεν αὐτόν, τὸ δὲ ἄχθος τοῦ παρελθόντος κατέβληθεν αὐτόν. Ὄφειλε νὰ παραιτηθῇ τῆς πλάνης τοῦ ν' ἀναγεννήσῃ ἢ μᾶλλον νὰ γαλθάνισῃ τὸ πτώμα τῆς αὐτοκρατορίας διὰ μετριοπαθοῦς καὶ σχεδὸν φιλανθρώπου ἀπολυταρχίας· ὁ λαὸς καὶ ἡ Σύγκλητος τὸν ἀπεθάρρυνον. « Ἀγέλη ἀθλία ὑπὸ τῆς δουλοφροσύνης ἐκβεβακχευμένη » ἐψιθύριζεν ἀπαλλαττόμενος τῆς Συγκλήτου. Ἡσθάνετο ἑαυτὸν ἀνίκανον νὰ διαπράξῃ τὸ καλὸν καὶ ἠρέσκετο νὰ ἐξηγῇ εἰς ἑαυτὸν τὴν ἀδιαφορίαν ταύτην διὰ τῆς ἰδέας ὅτι δὲν ἔφεραν εἰς τὰς φλέβας αἷμα Ἰουλιανόν, παρείσακτος ὢν εἰς τὸν κυρίαρχον εἶκον. Πρὸς τούτοις ἐπανειλημμένως ἔσχε τοῦ πεπρωμένου προσβολάς. Ὁ μονογενὴς αὐτοῦ υἱὸς εἶχεν ἀποθάνει, ὁ Γερμανικὸς δὲν ὑπῆρχε πλέον· ἐκ τῶν λοιπῶν αὐτοῦ συγγενῶν μόνος ἐπέζηε ὁ Καλλιγούλας, παράδοξος κακίας καὶ παραφροσύνης χαρακτήρ, ὃν θηριῶδες, οὐ καὶ ἡ ἄψις μόνον ἐτρόμαζεν αὐτόν· εἶχε πρὸς τούτοις καὶ τὴν μητέρα του.

Ἀναμφιβόλως μεταξὺ τῶν λόγων αἵτινες ἐξώθησαν αὐτόν νὰ ὑπο-

εληθῆ εἰς ἔξορίαν ἢ ἀνάγκη τοῦ ν' ἀποφύγη τῆς Λιβίας τὴν παρου-
 σίαν δὲν ἦτο τὸ παράπαν ξένη. Ἀποστέργων νὰ ἐξοστρακίσῃ τὴν
 ὀχληρὰν ταύτην μητέρα, ἣν ἐτίμα κατὰ βάθος καὶ ἐσέβετο, ὑπέβα-
 λεν ἑαυτὸν εἰς ἀπομάκρυνσιν. Ἡ Λιβία εἶχεν ἀποπτύσει πάντα χα-
 λινόν. Αἱ ἄπιστοι αὐτῆς σκευωρίαί, αἱ ἐξάψεις καὶ αἱ ἀπειλαὶ καθί-
 στων ἀδύνατον πᾶσαν μετ' αὐτῆς σχέσιν. Ἡμέραν τινά, καθ' ἣν
 ἀπῆται θέσιν δι' ἄτομον οὐδὲν ἔχον εἰς αὐτὴν δικαίωμα, ὁ ἐνοχλούμε-
 νος αὐτοκράτωρ συνήνεσεν, ἀλλ' ὑπὸ τὸν ὄρον νὰ προστεθῆ εἰς τὸ διά-
 ταγμα ὅτι τὸ δαίγμα τοῦτο τῆς εὐνοίας εἶχεν ἀποσπάσει παρ' αὐ-
 τοῦ ἢ μητῆρ του. Ἡ Λιβία ἀνεπήδησεν ἐξαλλος ἐξ ὀργῆς. Ἀνοιξασα
 δὲ μυστικὸν ἐρμάριον, ἐξήγαγε δέσμην παλαιῶν ἐπιστολῶν τοῦ Δύγου-
 στου, μεστῶν πικρῶν κατὰ τοῦ Τιβερίου αἰτιάσεων καὶ μειψμοριῶν
 διὰ τὸν ἀνυπόφορον αὐτοῦ χαρακτῆρα καὶ ἔθηκεν αὐτὰς ὑπὸ τὰς ὄψεις
 του. Ἐλευθέρος ἦν ὁ ἀποθανὼν αὐτοκράτωρ νὰ ἐκφράσῃ τὰς μομφὰς
 καὶ αἰτιάσεις του, ἀλλὰ νὰ φυλάττῃ αὐτὰς ἢ μητῆρ του τόσον ἐπι-
 μελῶς, ἵνα ἐν εὐκαιρίᾳ μεταχειρισθῆ ὡς ὄπλον τῶσψ σκληρὸν κατὰ
 τοῦ υἱοῦ, ἣν τοῦτο κληθῆς ἀσύγγνωστον. Ὁ Τιβέριος ἀπεφάσισε νὰ
 καταλίπη τὴν Ῥώμην καὶ ἐν τούτοις ἢ μητῆρ αὐτῆ, ἐσκέπτετο, ἣν
 δὲν ἠθέλεν νὰ ἐπανίδῃ καὶ ἦς ἡ θάνατος ὑπῆρξε δι' αὐτὸν ἀπαλλαγῆ,
 εἶχε τρυφερῶς αὐτὸν ἀγαπήσει. Ἐνταῦθα δυνάμεθα νὰ πιστεύσωμεν
 τὸν Τάκιτον, ὅστις δὲν εἶνε εἰς ἐπαίνους λίαν φειδωλός. Ἡ πλήρης
 εὐλαθείας καὶ σεβασμοῦ συμπεριφορὰ του, ἢ πανταχοῦ πρὸς αὐτὴν
 ἐπιδεικνυομένη δικαιοῖ τὸ λεχθὲν ὅτι παρὰ τῷ Τιβερίῳ ἀναπαλλοτριω-
 τος ἦν ἢ πρὸς τὴν μητέρα λατρεία, πρὸς ἣν οὐδὲ καθ' ἣν ὄραν
 ἐμελλε ν' ἀπομακρυνθῆ αὐτῆς ἔπαυσε νὰ φαίνηται φιλόφρων. Ὡς
 παράδειγμα δύναται νὰ χρησιμεύσῃ τὸ ἐπεισόδιον τῆς Πλαγκίνης
 κατὰ τὴν δίκην τῆς δηλητηριάσεως τοῦ Γερμανικοῦ. Κατὰ τὴν ἀπό-
 τῆς Συγκλήτου ἔξοδον, ὁ Πίσων βλέπων ὅτι ἀπώλετο δι' αὐτὸν πᾶσα
 ἐλπίς, ἐπιστρέφει οἴκαδε, γράφει ἐπιστολὴν τῷ αὐτοκράτορι, λούεσται
 καὶ δειπνεῖ κατὰ τὸ σῶνηθεσ, τῆς νυκτὸς δὲ προϊούσης, διατάσσει νὰ
 κλείσωσι τὰ δωμάτια καὶ μείνας μόνος αὐτοκτονεῖ κόψας τὸν λαιμόν.
 Πλαγκίνη, ἢ γυνὴ καὶ συνένοχος αὐτοῦ, ἀποστέργει τὸν τοιοῦτον θάνα-
 τον, ἐπιστήθιος δὲ οὔσα τῆς Λιβίας φίλη, ἐπιστρέφει τότε παρὰ τῆ
 αὐτοκρατεῖρα ἐκλιπαροῦσα τὴν παρὰ τῷ Τιβερίῳ μεσολάβησιν αὐτῆς.
 Δὲν πρόκειται περὶ ἐπουσιώδους ἐνοχῆς· τὸ ἔγκλημα τοῦ Πίσωνος ἦν
 κυρίως ἔγκλημα τῆς Πλαγκίνης, γυναικὸς χαρακτῆρος βιαίου, ὠμοῦ καὶ
 ἐμπαθοῦς, εἰς ὑψηλὴν, ἄλλως, ἀνγκούσης περιωπὴν, ἀρεσκομένης εἰς
 τὰς μαγικαγείας καὶ μίγνυούσης εἰς τὰ φαρμακευτικὰ αὐτῆς παρα-
 τομος 15'. Δεκέμβριος.

σκευάσματα τὰς ὑπερφυσικὰς μεθόδους. Ἐν τῇ ἀπογραφῇ τῆς οἰκίας τοῦ Ἀντιόχου, ἐν ἣ ἐξέπνευσεν ὁ Γερμανικός, εὐρέθη ἐν τοῖς τοίχοις καὶ ὑπὸ τὸ ἔδαφος κεκρυμμένη ὀλόκληρος νεκρομαντείας συσκευή· ὅστ' ἠμίκαυστα καὶ εὐρωτιῶντα, δίσκοι μαλύβδινοι διὰ καθαλιστικῶν πεποικιλμένοι σημείων καὶ τὸ ὄνομα τοῦ νεαροῦ πρίγκιπος φέροντες καὶ ἱκανὰ ἄλλα ἀντικείμενα, χρησιμεύοντα κατὰ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης τὰς πεποιθήσεις, εἰς τὸ ἀφιερῶν ἀνθρωπίνην τινὰ ζωὴν εἰς τοὺς καταχθονίους θεούς. Τὴν βδελυρὰν ταύτην ἱεροσυλίαν ὁ Πίσων εἶχε πληρώσει διὰ τῆς ἰδίας ζωῆς, ἀλλ' ἡ Πλαγκίνη οὐδεμίαν εἶχε δώσει δίκην, τὸ δ' ἔγκλημα αὐτῆς δὲν ἦτο ἐλαφρότερον. Ἄν ὁ σύζυγος αὐτῆς προσέφερε τὸ δηλητήριο ἢ γυνὴ του εἶχε παρασκευάσει αὐτὸ τῇ βοήθειᾳ τῆς μεγάρας Μαρκίλλας.

Ἡ πεινὴ τοῦ θανάτου ἔπρεπε νὰ ἐπιβληθῇ αὐτῇ, τοῦτο ἐζήτηι ἡ Ἀγριππίνα, ἡ τοῦ Γερμανικοῦ σύζυγος καὶ θὰ ἐπεβάλλετο βεβαίως, ἂν ἡ αὐτοκράτειρα μὴ ἀνελάμβανε νὰ τὴν σώσῃ. Τὸ ζήτημα ἐν τούτοις ἦτο δυσχερὲς διὰ τὸν Τιθέριον· ἐγίνωσκε τὰ καθ' ἑαυτοῦ καὶ τῆς μητρὸς αὐτοῦ διασπειρόμενα θρυλήματα ὑπὸ τῆς Ἀγριππίνας, ἧτις ἀμφοτέρους κατηγόρει ὡς συνενόχους εἰς τὸ ἔγκλημα. Πολιορκούμενος ὑπὸ συκοφαντικῶν διαδηλώσεων, αἵτινες ἐν καιρῷ νυκτὸς προέβαινον μέχρι τῶν τοίχων τῶν ἀνακτόρων καὶ ἐν αἷς ἡ κραυγὴ ἀπόδος ἡμῖν τὸν Γερμανικόν» διατάραττε τὸν ὕπνον του, ἐπεθύμει τὴν ὑπὸ τῆς δικαιοσύνης ἐλευθέραν τῆς ὑποθέσεως διαφώτισιν· ἀλλ' ἰσχυρῶς ἀνθισταμένη ἡ Λιβία, κατίσχυσε τῆς τοιαύτης ἀποφάσεως. Ἡ Πλαγκίνη ἐσώθη, ἀλλὰ κατορθώσασα νὰ διαφύγῃ τὴν δικαιοσύνην νῦν, ἔδωκε δίκην τῶν ἐγκλημάτων αὐτῆς μετὰ δέκα καὶ τριῶν ἐτῶν παρέλευσιν. Ἀπειλούμενη τότε ὑπὸ νέων καταδιώξεων καὶ στερηθεῖσα ἤδη τῆς πανισχύρου προστάτιδος, κατέστρεψε μόνη τὸν ἑαυτῆς βίον.

Φώτιος Δημητριάδης

